

Maite Carranza

«Els premis són un element que t'ajuda a creure que escrius»

Entrevista feta per Andreu Sotorra

Suplement Cultura diari AVUI, 19 desembre 1989

Va aparèixer fa just dos o tres anys en el món de la literatura infantil i juvenil. Aleshores, els seus cabells esborrifats delataven una jove escriptora que de segur havia de fer viure mil entremaliadures als seus personatges. Va ser així, de fet. Personatges que li van fer guanyar un dia el premi Folch i Torres, i ara el Joaquim Ruyra d'enguany. Maite Carranza segueix delatant unes ganes de fer córrer, per no dir volar, els personatges que s'inventa en els seus llibres. Ara, amb 31 anys, la jove escriptora aprofita estones alliberades de la seva tasca de professora de literatura en un institut per explicar contes als seus dos fills o, més aviat, per reexplicar-se contes farcits de corredisses i mons fantàstics que un dia o altre poden aparèixer escrits. No és estrany que amb fills a qui explicar històries i un marit antropòleg s'hagi afegit a la llista dels premis Ruyra amb una novella amazònica farcida d'arutams.

—¿Per què no comencem precisament pels arutams?

—Doncs mira. *La nit dels arutams* és més real del que pot semblar perquè parla de la creença que els jívaros tenen en un altre món que està poblat d'éssers que per a ells disposen de la mateixa dimensió que la dels éssers reals. Se n'apropien, dels arutams, d'altres ànimes i...

— ...un moment, ¿escrius ficció o estudies els pobles?

—Hi ha una explicació. En aquest cas ho he tingut de primera mà perquè el meu marit és antropòleg, i per tant totes les referències i dades es basen en un màxim de documentació. Per tant l'Amazònia té el màxim de fidelitat.

—¿Sempre havies fet narrativa per a joves?

—No, també tinc algunes narracions per a adults. La que va guanyar el Vila de Sant Boi, o un altre premi, el Lavínia, però no es pot dir que m'hi hagi dedicat molt. Em trobo bé amb la narrativa per a joves, tot i que també tinc clar què cal provar altres camins.

—¿Com es produeix el teu pas de trobar-te escrivint i provant a trobar-te publicant amb una certa regularitat?

—El meu cas és d'aquells de molt joveneta. Em sembla que si tens algú que t'hi ajuda i t'hi empeny acabes fent més via. I tot va venir rodat. Algun premi que em va convèncer del tot...

—Creus en els premis, vaja.

—Bé, jo els tinc un especial afecte perquè han servit per creure'm que estava fent alguna cosa a tenir en compte. Per saltar d'aquelles temptatives de dir-me que volia escriure a una realitat més compensada. Però, sí que estic d'acord que hi ha més premis dels que caldria. De totes maneres jo no penso que s'hagin d'eliminar, perquè són una compensació en un mercat difícil en aquest sentit. Ara, si s'establís un criteri de premis a obres publicades, possiblement serien una altra cosa.

— ¿Vols seguir alguna línia quan fas literatura per a joves?

—No, la veritat és que ni tinc cap intenció premeditada ni, encara menys, em proposo que serveixi per defensar cap mena de tendència ni criteri. Per exemple, el tema que tracta el premi Joaquim Ruyra no és obligadament ecologista, com si enlloc de passar a l'Amazones passés a la ciutat de Barcelona tampoc no voldria ser premeditadament urbà. M'agrada escriure per passar-m'ho bé, sense plantejaments. Potser sí que l'única intenció és la lúdica per transmetre-la als lectors. Sense ganes de defensar res concret, com sembla que facin alguns autors que diries que militen a favor de la virtut dels nens, dels bons costums, d'actituds patriòtiques...

—¿De tota manera podries triar entre temes que avui són habituals entre autors per a joves?

—Bé, potser sí que hi ha una tria entre segons quines temàtiques i segons quines altres. Mira, hauria de dir que en això sí que hi ha una certa intenció, però molt espontània. El primer llibre, *Ostres, tu, quin*

cau! va ser potser el més espontani. Després, probablement vaig seguir un to que m'anava bé, però voldria remarcar que, en tot cas, va nèixer espontàniament.

— ¿Has estat una escriptora jove que s'ha passejat molt per les editorials?

—No gaire, però sí que he viscut coses que només havia sentit a dir. Per exemple, tenir un llibre emparaulat, a punt de treure en una editorial, i que et diguin que per una decisió tal no es publica perquè el tema no està en la línia de l'editor...

— ¿0 sigui que parles d'una mena de censura particular?

—Es pot dir així. Mira, *Ostres, tu, quin cacau!* s'hi va trobar. Bon començament, saps? Però va estar de sort i va tenir un altre editor que hi va confiar.

—¿I això com s'ho pren una autora que comença?

—Doncs, mira, que et diguin que el troben inadequat per als nens, que no és educatiu, que no és pedagògic... En definitiva que et marquin una manera d'escriure. Però sobretot et pots arribar a pensar que se t'estan traient del damunt si es tracta del teu primer o segon llibre.

—¿I què...? ¿Et deixes convèncer per poder publicar?

—No. Em sembla que s'ha de fer el que et marca la teva línia personal. Al marge d'aquestes concepcions editorials que encara hi ha.

—Però els teus reconeixements no els donen la raó. Tens un llibre, *La insòlita campanya*, que va estar a punt de tornar a guanyar el premi Folch i Torres...

—Sí, però també li va passar una cosa semblant... El tema no va agrada i no va sortir a la mateixa editorial que convocava el premi, malgrat que el jurat n'havia recomanat la publicació.

—Ets una escriptora rebel, i reincident, vaja...

—Es veu que sí... En aquest cas es pretenia que canviés uns capítols. I per descomptat no ho vaig fer. Es va publicar en una altra casa tal

com l'havia llegida el jurat.

—Tornem als arutams de l'Amazònia. ¿Com tractes el llibre guanyador del premi Ruyra? ¿Més envoltat de fantasia que de realitat? ¿T'aboques a la descripció històrica i geogràfica, potser?

—Hi ha de tot una mica, sense estendre-m'hi en excés. És un viatge llarg per l'Antàrtida, i els personatges tenen una certa divisió entre bons i dolents. Uns dolents, però simpàtics i entranyables, i els bons són una colla de gent que pretenen salvar els éssers de les mans de l'antropòleg que vol estudiar-los i demostrar que existeixen. Hi ha una sèrie de relacions em sembla que molt divertides entre l'antropòleg i el seu ajudant, probablement amb una certa dosi d'ironia sobre el paper científic en el món real, el nostre.

—¿Des de la teva òptica d'escriptora i, a més, professora d'institut, com veus els adolescents d'aquest últim tram de segle?

—La veritat és que jo començo a estar sorpresa. Trobo que s'autocastiguen molt. Sobretot d'uns anys cap ençà tenen una mena de moral espartana, d'estudi, d'interessos... No vull dir que siguin fantàstics i meravellosos, però tenen molt clar que si volen fer alguna cosa han de treballar molt i són capaços de deixar algunes coses perquè han d'estudiar, i que no poden fer la carrera que voldrien perquè no trobarien recursos econòmics després. Tenen consciència que la seva societat és molt competitiva. Saben autoseleccionar la matèria perquè veuen que els pot donar una sortida professional. Per descomptat són molt menys idealistes que la nostra generació. Són, si vols, més materialistes, però els adults que els van davant també s'hi han adaptat, a aquest materialisme.

—¿I quan escrius, hi penses en aquesta franja de lectors adolescents i d'aquestes característiques?

—Probablement els tinc presents, però procuro no pensar-hi gaire. Jo fins ara havia escrit per a lectors que no coneixia en absolut, per a joves de dotze a catorze anys amb qui no havia tingut mai contactes. Devia pensar més en el clixé de la meva pròpia edat. I ara, amb un llibre més juvenil, he intentat també no tenir present del tot el lector.

—En una balança on hi hagués un plat amb literatura dura i realista i un altre de literatura dolça i intimista, ¿quina triaries?

—Jo no he entrat gaire en l'anomenada més dura, més realista. Però em sembla que hi ha d'haver de tot. Hi ha lectors que s'ho passen bomba amb un llibre i d'altres que s'hi avorreixen solemnement. Em sembla que hi ha lectors diversos.

—Abans parlaves de la censura editorial... ¿Però hi ha censura encara professional o problemes entre professors i pares per la mena de llibres que es recomanen als joves?

—No es pot generalitzar. Es clar que si t'arrisques amb segons quins llibres, es pot provocar alguna reacció contrària. Una vegada en una classe tenia una alumna que llegia un llibre dels que en diem realista, dur, i em va dir que el trobava fastigós... Així mateix, amb aquestes paraules. El tema era el típic dels pares separats i de la seva descoberta com a noia adolescent. Doncs, la noia em confessava que no s'atreviria ni a ensenyar-lo als seus pares, ni tans sols volia que sabessin que el llegia. Per tant, a vegades, l'inconscient del jove reflecteix aquesta presumpta censura dels pares transformada en una autocensura.

—¿I *La nit dels arutams*?

—Pot tenir un tipus de lector molt ampli. Hi ha molts interessos barrejats. I sense problemes d'autocensura, segur.

LA NIT DELS ARUTAMS i la mala sort de guanyar un premi

El 1984, Maite Carranza (Barcelona, 1958) va escriure *Ostres, tu, quin cacau!*, però com una predestinació del títol, el llibre no va publicar-se fins a dos anys després, el mateix any, el 1986, que publicava el premi Folch i Torres, *La revolta dels lactants*, gairebé a la vegada que un tercer llibre, *La insòlita campanya*, veia la llum entre alguna incursió per a lectors més menuts. El jurat del premi Joaquim Ruyra li acaba d'atorgar el corresponent a aquest 1989 amb la novel·la *La nit dels arutams* que publicarà l'Editorial La Magrana, després de la recent fallida d'editorial Laia, que era la convocant del premi, dotat amb un milió i mig de pessetes que, en aquest cas, la guanyadora no ha pogut cobrar.